

Бойова робота в протитанковій артилерії

Про книгу

У навчальному посібнику викладено порядок бойової роботи на відкритій вогневій позиції і підготовки стрільби та управління вогнем прямою наводкою. Розкрито правила поводження з гарматами і боєприпасами на вогневій позиції та заходи безпеки. Посібник призначений для підготовки і проведення занять із військовотехнічних предметів. Він може бути корисним як для викладачів і курсантів (студентів) військових навчальних закладів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, так і для командирів артилерійських протитанкових підрозділів.

БОЙОВА РОБОТА В ПРОТИТАНКОВІЙ АРТИЛЕРІЇ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Видавничий дім
«С К І Ф»
Київ - 2023

УДК 355.116(075.8)
Б 77

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник
для слухачів, курсантів та студентів вищих навчальних закладів
(лист № 1/11-9303 від 17.06.2014 р.)*

Рецензенти:

О. М. Загорка — доктор військових наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України (м. Київ);

В. К. Майборода — доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України, головний науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України (м. Київ);

В. О. Колесніков — кандидат військових наук, професор, заслужений працівник освіти України, провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України (м. Київ).

Бойова робота в протитанковій артилерії: навч. посіб. / П. Є. Трофименко, Б 77 С. П. Латін, М. М. Ляпа та ін. — Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. — 215 с.

ISBN 978-966-370-889-8

У навчальному посібнику викладено порядок бойової роботи на відкритій вогневій позиції і підготовки стрільби та управління вогнем прямою наводкою. Розкрито правила поводження з гарматами і боеприпасами на вогневій позиції та заходи безпеки.

Посібник призначений для підготовки і проведення занять із військово-технічних предметів. Він може бути корисним як для викладачів і курсантів (студентів) військових навчальних закладів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, так і для командирів артилерійських протитанкових підрозділів.

УДК 355.116(075.8)

ISBN 978-966-370-889-8

© Трофименко П. Є., Латін С. П., Ляпа М. М. та ін., 2014, 2023.

Вступ

Сучасний загальновійськовий бій ведеться зусиллями усіх родів військ, що беруть участь у ньому, із застосуванням ракетних військ і артилерії, танків, бойових машин піхоти, бронетранспортерів, засобів високоточної зброї, авіації та іншого озброєння й техніки. Його характерними ознаками є: рішучість, напруженість і швидкоплинність, динамічність, перехід від одних дій до інших, насиченість військ протидіючих сторін значною кількістю маневрених бронеоб'єктів [1].

У ході вирішення бойових завдань, що стоять перед загальновійськовими частинами (підрозділами), важлива роль належить артилерії. Вона, маючи значну далекобійність, могутній і точний вогонь, здатність до широкого маневру і швидкого зосередження (розосередження) вогню по різноманітних об'єктах (цілях), сьогодні і в майбутньому буде залишатися одним із найважливіших засобів вогневого ураження противника та забезпечення загальновійськовим частинам (підрозділам) успішного виконання завдань у бою [2]. До цього необхідно додати, що в боротьбі з бронеоб'єктами вирішальна роль за будь-яких обставин, належить протитанковим ракетним комплексам і протитанковій артилерії, які відносять до засобів високоточного озброєння.

Аналіз бойового застосування артилерії у збройних конфліктах останніх десятиліть, а також наукові розробки сучасного озброєння показують істотну перевагу застосування високоточних боеприпасів над іншими видами озброєння [16,17].

Ось чому у складі загальновійськових підрозділів і частин (з'єднань) необхідно мати достатню кількість штатних протитанкових артилерійських підрозділів і ПТРК.

Наразі на озброєнні протитанкових підрозділів знаходяться сучасні протитанкові гармати та комплекси ПТРК. Їх дальність стрільби прямою наводкою і пусків ракет сягає 6000 м, а точність вогню забезпечує знищення (ураження) об'єктів (цілей) першим – другим пострілом (пуском) [8].

Разом із тим продовжується процес оптимізації організаційно – штатних структур частин і підрозділів, що у свою чергу, вимагає подальшого удосконалення бойової роботи підрозділів протитанкової артилерії і підрозділів ПТРК у різних умовах бойової обстановки, у тому числі в локальних війнах і збройних конфліктах [12].

За таких умов особливого значення набуває система військової освіти, головним завданням якої є підготовка потрібної кількості висококваліфікованих офіцерів, що володіють теоретичними знаннями і практичними навичками з бойового застосування нових зразків озброєння. Вирішення цих питань покладається на офіцерів підрозділів батареїної ланки. Тому майбутні офіцери повинні ґрунтовно опанувати основи бойового застосування артилерійських підрозділів та набувати практичних навичок із бойової роботи протитанкових підрозділів у різних видах бойових дій [9].

Одним із завдань, яке ставлять перед собою автори посібника, є надання допомоги читачам в оволодінні основами бойового застосування і бойової роботи протитанкової артилерії і ПТРК під час самостійної роботи.

Метою написання навчального посібника стала необхідність розкриття змісту навчальної програми з предмета "Бойова робота" для студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу.

Навчальний предмет "Бойова робота" поряд із "Тактикою", "Стрільбою артилерії", "Артилерійською розвідкою" і "Будовою та експлуатацією артилерійського озброєння" займає провідне місце у підготовці спеціалістів для артилерії Сухопутних військ. Із 190 годин навчальної роботи з військово-технічних дисциплін 88 належать бойовій роботі. У результаті вивчення повного курсу програми предмета "Бойова робота" студенти повинні:

знати:

- основні положення посібника "Бойова робота в підрозділах протитанкової артилерії";

- основні нормативи з бойової підготовки для протитанкових підрозділів;

- обов'язки, зміст та порядок роботи посадових осіб протитанкових підрозділів при виборі рубежів розгортання та зайнятті відкритої вогневої позиції, підготовці гармати (ПТРК) до стрільби (пусків), залишенні вогневої позиції; підготовці боєприпасів до стрільби (пусків), організації зберігання боєприпасів на вогневій позиції та виконанні заходів безпеки;

уміти:

- керувати протитанковими підрозділами при виборі рубежів розгортання, зайнятті вогневих позицій, веденні вогню (пусків) прямою наводкою по нерухомих та рухомих цілях, залишенні вогневих позицій;

- організовувати охорону та самооборону, відбиття нападу на вогневу позицію;

- працювати на всіх штатних засобах зв'язку батареї;

- вести робочу карту та інші бойові документи на рубежах розгортання і вогневій позиції.

Саме зміст цих знань і умінь розкривається у посібнику. Він складається із п'яти розділів, кожний з яких містить у собі відповідний матеріал із предмета "Бойова робота".

У першому розділі наведені основні визначення (рубіж розгортання, відкрита вогнева позиція, пряма наводка, точка наводки, фронт батареї та ін.), розкриті обов'язки посадових осіб підрозділів протитанкової артилерії, а також перелічені документи, які розробляються на вогневій позиції.

Ефективність виконання завдань прямою наводкою визначається насамперед точністю стрільби і її своєчасністю, яким передують відповідна підготовка. Тому у другому розділі розкривається підготовка стрільби на відкритій вогневій позиції, а саме: розвідка і визначення танконебезпечних напрямків, визначення установок для стрільби, організація стрільби та управління вогнем.

У третьому розділі розкриваються правила поведінки з гарматою (ПТРК) і боєприпасами на відкритій вогневій позиції. Якісне засвоєння матеріалу цих розділів дозволить особовому складу протитанкових підрозділів, не порушуючи правил безпеки, організовано, якісно і своєчасно підготуватися до виконання вогневих завдань.

Основний, четвертий, розділ розкриває порядок бойової роботи на відкритій вогневій позиції. У навчальному посібнику цей розділ найбільший за обсягом і містить: загальні положення, порядок вибору, підготовки та зайняття вогневої позиції (рубежу розгортання), ураження нерухомих і рухомих цілей під час стрільби батареєю (взводом), ураження цілей стрільбою ПТРК, особливості стрільби прямою наводкою в горах, вночі і на воді.

П'ятий розділ містить заходи безпеки, які повинні

виконуватися у ході бойової роботи під час виконання поставлених завдань.

У додатках наведено схеми організаційних структур протитанкових підрозділів, ТТХ їх озброєння, приклади бойових розпоряджень, схеми і таблиці, які пояснюють і доповнюють роботу посадових осіб, а також схеми інженерного обладнання окопів як елементів бойового порядку протитанкових підрозділів.

Цей посібник призначений для слухачів, студентів ВНЗ, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, з метою фундаментального вивчення питань, що стосуються бойової роботи вогневих підрозділів протитанкової артилерії на відкритій вогневій позиції. Він може бути корисним командирам артилерійських підрозділів, а також викладачам під час підготовки до занять і тактичних навчань.

Необхідно зазначити, що розкриті в посібнику положення і рекомендації потребують подальшого розвитку й уточнення, тому авторський колектив розраховує отримати від читачів пропозиції щодо удосконалення навчального посібника.

Автори врахували критичні зауваження, а також корисні поради від заслуженого діяча науки і техніки України, доктора військових наук, професора О. М. Загорки; заслуженого працівника народної освіти України, доктора педагогічних наук, професора В. К. Майбороди; заслуженого працівника освіти України, кандидата військових наук, професора В. О. Колеснікова; кандидата військових наук, доцента О. Л. Глушкевича у ході підготовки посібника та під час його рецензування і висловлюють їм щире подяку.

Скорочення, прийняті в тексті посібника

БМП	– бойова машина піхоти
БП	– бойовий порядок
БТР	– бронетранспортер
ВП	– вогнева позиція
ВТЗ (ВТО)	– високоточна зброя (озброєння)
ЗВ	– зосереджений вогонь
ЗМУ	– зброя масового ураження
<i>кбатр</i>	– командир батареї
КГ	– командир гармати
КВ	– командир взводу
КСП	– командно-спостережний пункт
НЩД	– начальник штабу дивізіону
ОН	– основний напрямок
ОФ	– осколково-фугасний
Ор	– орієнтир
Пмін	– найменший приціл
ПТГ	– протитанкова гармата
ПТРК	– протитанковий ракетний комплекс
ПТКР	– протитанкова керована ракета
ПУ	– пускова установка
<i>птабатр</i>	– протитанкова артилерійська батарея
<i>птв</i>	– протитанковий взвод
ПН	– пряма наводка
ПТРез	– протитанковий резерв
ПТА	– протитанкова артилерія
РВВ	– рубіж відкриття вогню
РР	– рубіж розгортання
СОБ	– старший офіцер батареї
ТН	– точка наводки
ТС	– таблиці стрільби

Розділ 1

Загальні положення

1.1. Основні визначення

Бойова робота підрозділів ПТА передбачає дії особового складу біля гармат (установок ПТРК), що пов'язані із зайняттям та залишенням рубежів розгортання (вогневої позиції), підготовкою та веденням вогню, поведженням із гарматою (установкою ПТРК) та боєприпасами на вогневій позиції [10,11].

Вогневою позицією називається ділянка місцевості, зайнята або підготовлена до зайняття гарматою (ПТРК) для ведення вогню.

Рубіж розгортання – ділянка місцевості на танконебезпечному напрямку, яка намічена (підготовлена) до зайняття або зайнята протитанковими підрозділами у ході бою для знищення атакуючих (контратакуючих) машин противника.

Бойовий порядок протитанкового артилерійського підрозділу повинен забезпечувати найбільш ефективно і надійне виконання поставлених завдань, повне використання бойових можливостей підрозділів, підтримання безперервної взаємодії із загальновійськовими підрозділами і стійке управління підрозділами, можливість швидкого маневру в ході бою, а також найменшу уразливість від звичайної зброї противника, його танків, зброї масового ураження.

Бойовий порядок протитанкового артилерійського дивізіону складається з бойових порядків батареї і КСП дивізіону.

Бойовий порядок протитанкової артилерійської батареї (батареї ПТРК) складається з бойових порядків взводів і КСП батареї.

Бойовий порядок протитанкового взводу складається з гармат (установок ПТРК), розташованих на вогневій позиції і КСП взводу.

Відкритою вогневою позицією називається позиція, на якій матеріальна частина не укрита від наземного спостереження противника або коли є укритою та замаскованою, але стає спостереженою з початком ведення вогню.

Відкриту вогневу позицію протитанкові артилерійські підрозділи займають для ведення вогню стрільбою прямою (напівпрямою) наводкою.

Протитанкові підрозділи (підрозділи ПТРК) для знищення танків та інших броньованих цілей противника, які атакують (контратакують) у ході бою, займають рубіж розгортання, а гармата – вогневу позицію.

Для забезпечення зручності управління вогнем та вогневої взаємодії відстань між гарматами (установками ПТРК) по фронту і вглибину повинна бути до 200 м, між взводами – до 500 м, а між батареями – до 1 км.

Кожній гарматі в батареї присвоюється постійний порядковий номер, починаючи з першого.

У батареях причіпної протитанкової артилерії тягачі, крім запасних, закріплюються за певними гарматами і отримують їх номер. Тягачі, що вибули зі строю, замінюються запасними.

На рубежі розгортання гармати (установки ПТРК) розташовують розосереджено, у порядку номерів з правого флангу на лівий з урахуванням зручності розташування і

маскування, уступом вправо (вліво). Допускається й інше розташування гармат: кутом уперед (назад), півколом.

Командно-спостережний пункт – пункт управління підрозділом у бою. Призначається для ведення розвідки противника і місцевості, управління вогнем і маневром підрозділів, спостереження за діями загальновійськових підрозділів і підтримання взаємодії з ними. Створюється в дивізіоні, батареї, взводі. Розташовується в укритті, у місці, що забезпечує управління підрозділом у бою. КСП дивізіону (батареї) може розміщуватися в командирській машині управління.

Стрільба прямою наводкою – ведення вогню гарматою, розташованою на відкритій вогневій позиції, коли вона наводиться безпосередньо у ціль. Характеризується високою точністю, економічністю і швидкістю виконання вогневого завдання. Завданням стрільби прямою наводкою залежно від характеру цілі, її важливості та умов обстановки є знищення, руйнування або подавлення цілі. Під час стрільби прямою наводкою броньовані цілі та відкрито розташовану силу і вогневі засоби, як правило, знищують, а довгочасні фортифікаційні споруди – руйнують [3].

Пряма наводка – наведення гармати шляхом сполучення оптичної осі панорами (оптичного приціла) з лінією цілі. Пряма наводка застосовується під час стрільби з відкритої вогневої позиції.

Наведенням гармати називають надання ствола гармати напрямку на ціль і кута підвищення, який відповідає дальності стрільби до цілі.

Наведення здійснюють за допомогою прицільних пристроїв, поворотного та підйомного механізмів гармати. Під час стрільби напівпрямою наводкою для наведення гармати у горизонтальній площині вибирають (виставляють) точку наводки.

Точка наводки – місцевий предмет, який використовується під час стрільби напівпрямою наводкою з відкритої вогневої позиції або під час стрільби із закритої вогневої позиції. Точкою наводки може бути місцевий предмет або коліматор. Точка наводки повинна бути нерухомою та видимою по можливості з усіх гармат батареї, вона повинна чітко виділятися серед оточуючих предметів, мати прямолінійні вертикальні контури і знаходитися якомога далі від гармат (не ближче 200 м). Точку наводки доцільно вибирати для гармат праворуч або ліворуч позаду. Коліматор встановлюється у зручному для роботи місці на відстані 6–8 м від панорами позаду гармати (праворуч або ліворуч).

Точка прицілювання – характерна точка цілі для наведення гармати під час стрільби прямою наводкою в найбільш уразливі частини цілі (додаток В).

Відмічанням називається визначення установок прицільних пристроїв (приціла і панорами), що відповідають даному положенню ствола наведеної гармати. Відмічання проводять за допомогою прицільних пристроїв.

Основною називають гармату, координати якої беруть за координати ВП. Вона повинна мати середній знос каналу ствола стосовно інших гармат батареї.

Фронтом батареї називають відстань між крайніми гарматами по перпендикуляру до напрямку стрільби основної гармати.

Інтервалом між гарматами називають відстань по фронту між сусідніми гарматами.

Інтервалом відносно основної називають відстань по фронту між основною і даною гарматами.

Уступом гармати відносно основної називають відстань від точки стояння даної гармати до лінії, що

проходить через основну гармату перпендикулярно до напрямку стрільби.

Кутоміром називають горизонтальний кут у точці стояння гармати, який відраховують проти ходу годинникової стрілки від зворотного напрямку осі каналу ствола наведеної гармати до напрямку на точку наведення.

Протитанкова гармата – артилерійська гармата, призначена для стрільби по броньованих наземних цілях. Залежно від бойової обстановки вона може виконувати й інші бойові завдання (знищення живої сили та вогневих засобів противника).

Протитанковий ракетний комплекс – сукупність протитанкової керованої ракети з пусковою установкою. Призначається для знищення танків та броньованих цілей.

Протитанкова керована ракета – ракета з кумулятивною головною частиною, ракетним двигуном, приладами керування, призначена для стрільби по танках та інших броньованих цілях. Керування ПТКР здійснюється за допомогою кабелю, радіоканалу або по лазерному променю.

Протитанковий резерв – підрозділи протитанкової артилерії та інших протитанкових засобів, що знаходяться у безпосередньому підпорядкуванні загальновійськового командира. ПТРез призначається для знищення танків та інших броньованих машин противника, прикриття проломів у обороні, проміжків між підрозділами і відкритих флангів; прикриття висування і розгортання другого ешелону на вогневий рубіж або проведення контратаки.

Танконебезпечний напрям – смуга місцевості, що припускає за умов прохідності і місткості масоване застосування противником танкових (механізованих) військ.

Вогонь прямою наводкою – основний спосіб ураження спостереженої наземної цілі у короткий проміжок часу, коли гармата (вогневий засіб) наводиться безпосередньо у ціль.

Прямий постріл – постріл із гармати, під час якого траєкторія снаряда не перевищує цілі. У межах дальності прямого пострілу вражати ціль можна при постійній установці прицілу.

Дальність прямого пострілу – найбільша дальність стрільби під час здійснення прямого пострілу.

Зона дійсного вогню – простір, у межах якого вогонь артилерійського підрозділу або окремого зразка зброї ведеться з високою ефективністю.

Смуга вогню – смуга місцевості, обмежена праворуч і ліворуч розмежувальними лініями, в якій повинен вестися вогонь батареї (взводу). Смуга вогню по фронту має бути не меншою, ніж ширина бойового порядку батареї (взводу) та вказується на місцевості (карті, схемі) чотирма орієнтирами: по два праворуч і ліворуч.

Глибина смуги вогню визначається дальністю ефективного вогню протитанкових засобів.

Сектор обстрілу – ділянка місцевості, що призначається вогневим засобом (гарматі, установці ПТРК) для ураження противника вогнем прямою наводкою. Позначається орієнтирними напрямками або напрямками на місцеві предмети.

Додатковий сектор обстрілу – ділянка місцевості, додатково призначена до смуги вогню або до основного сектору обстрілу виділеним вогневим засобом (гарматі, установці ПТРК) для ураження противника прямою наводкою. Вибирається додатковий сектор обстрілу на менш важливому для даного підрозділу (вогневого засобу) напрямку і, як правило, перекидає смугу вогню або сектор обстрілу сусідів.

Рубіж відкриття вогню – умовна лінія або ділянка місцевості, на якій артилерійські підрозділи готують і ведуть вогонь по цілях противника на дальності, яка забезпечує нанесення їм максимального ураження.

Під час підготовки до наступу та в ході бойових дій в обороні місця для боєприпасів (погрібці) обладнують на відстані 10–20 м ліворуч (праворуч) позаду від гармат.

Бліндажі обладнують поблизу гармат, сховища – позаду середини фронту батареї або посередині фронту кожного протитанкового взводу.

Гранатомети і кулемети розташовують на вогневій позиції так, щоб забезпечувалася кругова оборона.

Тягачі розташовують залежно від умов місцевості, як правило, позаду (праворуч або ліворуч) від гармат, у закритому місці на віддаленні, яке б забезпечувало надійний зв'язок і швидку подачу їх до гармат (200–500 м від ВП).

1.2. Обов'язки посадових осіб підрозділів протитанкової артилерії

Командир батареї несе повну відповідальність за бойову готовність, підготовку взводів, успішне виконання ними отриманих завдань.

Він зобов'язаний:

- постійно знати обстановку;
- встановити надійний зв'язок з підлеглими взводами, знати їх положення, стан та можливості;
- особисто вести розвідку;
- підтримувати постійний зв'язок і безперервну взаємодію із загальновійськовим підрозділом;
- своєчасно приймати рішення і ставити завдання підлеглим;

- організувати всебічне забезпечення бойових дій і захист від ЗМУ, ВТЗ і запальної зброї;
- вимагати від підлеглих неухильного виконання отриманих завдань.

З отриманням бойового завдання командир батареї:

- з'ясовує отримане завдання;
- визначає заходи, які необхідно провести негайно для швидкої підготовки батареї до виконання поставленого завдання;
- проводить розрахунок часу;
- організує підготовку батареї до бойових дій, розвідку противника і рубежів розгортання;
- оцінює обстановку;
- приймає рішення і доводить його до командирів взводів;
- організує всебічне забезпечення бойових дій, управління і виховну роботу;
- бере участь у роботі на місцевості, яку проводить командир дивізіону;
- віддає усний бойовий наказ;
- організує взаємодію із загальновійськовим підрозділом і підрозділами артилерійської розвідки;
- контролює готовність батареї до виконання поставлених завдань і доповідає командирі дивізіону.

Під час підготовки до маршу командир батареї:

- отримує і з'ясовує завдання;
- визначає заходи, які необхідно провести негайно;
- проводить розрахунок часу;
- організує підготовку підрозділів до маршу;
- оцінює обстановку;
- приймає рішення;

Зміст

Вступ	3
Скорочення, прийняті в тексті посібника	8
Розділ 1. Загальні положення	9
1.1. Основні визначення	9
1.2. Обов'язки посадових осіб підрозділів протитанкової артилерії	15
Навчальний тренінг	21
Розділ 2. Підготовка стрільби та управління вогнем прямою наводкою	22
2.1. Загальні положення	22
2.2. Розвідка і визначення танконебезпечних напрямків	22
2.3. Призначення рубежів відкриття вогню	25
2.4. Технічна підготовка	26
2.5. Визначення та урахування поправок на відхилення умов стрільби від табличних	27
2.6. Визначення установок для стрільби	31
2.7. Організація стрільби та управління вогнем	32
Навчальний тренінг	34
Розділ 3. Поводження з гарматою і боєприпасами на вогневій позиції	35
3.1. Поводження з гарматою	35
3.2. Поводження з боєприпасами	38
Навчальний тренінг	45
Розділ 4. Бойова робота на відкритій вогневій позиції	46
4.1. Загальні положення.....	46
4.2. Вибір, підготовка та зайняття вогневої позиції (рубежу розгортання).....	51
4.3. Правила подачі команд	57
4.4. Правила виконання команд під час стрільби по нерухомих цілях	61
4.5. Ураження нерухомих цілей під час стрільби батареєю (взводом)	65
4.6. Правила виконання команд та стрільба по рухомих цілях.....	66

4.7. Ураження рухомих цілей під час стрільби батареєю (взводом)	68
4.8. Ураження цілей стрільбою ПТРК	70
4.9. Особливості стрільби прямою наводкою в горах	73
4.10. Особливості стрільби прямою наводкою вночі	74
4.11. Особливості ураження надводних цілей прямою наводкою	76
4.12. Залишення вогневої позиції	77
Навчальний тренінг	80
Розділ 5. Прилади та пристрої для наведення гармат під час стрільби прямою наводкою	82
5.1. Оптичний приціл ОП5-38	83
5.2. Оптичний приціл ОП4М-45	90
5.3. Артилерійський приціл нічний АПН6-40	101
5.4. Перевірка прицільних пристроїв	102
5.4.1. Перевірка контрольного рівня	103
5.4.2. Перевірка прицільних пристроїв протитанкової гармати МТ-12	104
5.4.3. Перевірка прицільних пристроїв гаубиці Д-30	109
5.4.4. Перевірка прицільних пристроїв самохідної гаубиці 2С3М	114
Навчальний тренінг	121
Розділ 6. Заходи безпеки	123
6.1. Загальні положення	123
6.2. Заходи безпеки на вогневій позиції під час стрільби із 100-мм протитанкової гармати МТ-12	123
6.3. Заходи безпеки під час роботи з ПТРК	126
Навчальний тренінг	130
Висновки	131
Список використаної літератури	132
Предметний покажчик	134
Додатки	162
Додаток А. Організаційні структури підрозділів	163
Додаток Б. Основні ТТХ озброєння та приладів	166
Додаток В. Уразливі місця танка	175
Додаток Г. Таблиця наявності і витрати боєприпасів	177
Додаток Д. Схема орієнтирів протитанкової батареї	178
Додаток Е. Схема протитанкового вогню 1 птабатр на рубежі розгортання	179

Додаток Ж. Схема вогню <i>3 птабатр</i> прямою наводкою.....	180
Додаток И. Схема безпосередньої охорони та самооборони протитанкових взводів на позиції.....	181
Додаток К. Розпорядження СОБ щодо організації безпосередньої охорони та самооборони протитанкових взводів на позиції	182
Додаток Л. Розпорядження СОБ щодо інженерного обладнання та маскуванню вогневої позиції	184
Додаток М. Розпорядження СОБ на підготовку взводів до ведення вогню вночі.....	185
Додаток Н. Порядок роботи номерів обслуги ПТРК	186
Додаток П. Схема протитанкового вогню <i>1птв</i> на рубежі розгортання	192
Додаток Р. Польове екіпірування	193
Додаток С. Запис стрільби командира <i>1-ї гармати</i>	196
Додаток Т. Картка вогню <i>1-ї гармати</i>	198
Додаток У. Інженерне обладнання	199
Додаток Ф. Порядок роботи обслуги 100-мм протитанкової гармати МТ-12 на вогневій позиції	205
Додаток Х. Таблиця індивідуальних поправок гармати	211

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Трофименко Павло Євгенович,
Латін Сергій Петрович,
Ляпа Микола Миколайович та ін.

БОЙОВА РОБОТА В ПРОТИТАНКОВІЙ АРТИЛЕРІЇ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Редактори:
Н. В. Лисогуб, Н. А. Гавриленко
Комп'ютерна верстка:
П. Є. Трофименка, Н. О. Кузнєцової

Підписано до друку 11.04.2023 р. Формат 60x84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 13,25. Тираж 100 прим.

ТОВ Видавничий дім «СКІФ»
тел (044) 581-21-38

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 581 від 03.08.2001 р.

WAR BOOKS
військова література

КУПИТИ